

Sygn. akt I PZ 21/11

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa J. P.

przeciwko Z. P. i L. P.

skarga pozwanych o wznowienie postępowania w sprawie ... 132/09

o zadośćuczynienie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 października 2011 r.,

zażalenia pozwanych na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w C.

z dnia 5 maja 2011 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 5 maja 2011 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C., po rozpoznaniu skargi pozwanego Z. P., L. P. – Przetwórstwo Mięsne D. spółki cywilnej w P. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa J. P. o zadośćuczynienie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 12 listopada 2009 r., na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. w związku z art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, że pozwani jako podstawę wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania wskazali art. 403 § 2 k.p.c. – późniejsze wykrycie okoliczności faktycznych i środków dowodowych w postaci dokumentu (kartoteki wydanego sprzętu ochronnego) i zeznań świadków (P. K. i W. G.) potwierdzających wydanie powodowi obuwia ochronnego przed przystąpieniem do pracy, podczas gdy brak odpowiedniego obuwia ochronnego stanowił podstawę przyjęcia przez sąd – w prawomocnie zakończonym postępowaniu – odpowiedzialności pozwanych za zaistniały wypadek powoda. Skarżący powołali się na fakt, że o istnieniu tych dowodów dowiedzieli się 29 grudnia 2010 r. w związku z gromadzeniem dokumentacji na potrzeby toczącego się postępowania o rentę uzupełniającą.

Sąd Okręgowy uznał, że skarga jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu, ponieważ nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia. Samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, że skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Dlatego też konieczne jest zbadanie, czy twierdzenia skargi będą stanowiły taką ustawową podstawę, np. czy nowe dowody są istotnie nowe. Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. podstawą wznowienia postępowania może być późniejsze wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Zdaniem Sądu Okręgowego skarga o wznowienie postępowania nie została oparta na ustawowej podstawie, albowiem w płaszczyźnie art. 403 § 2 k.p.c. nie mieszczą się okoliczności, w których niepowołanie określonych środków dowodowych wynika z opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby ich powołania. Nowe okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, to takie fakty, z których strona nie mogła skorzystać w postępowaniu prawomocnie zakończonym. Przepis ten obejmuje fakty nieujawnialne albo stronie nieznanne i dla niej niedostępne. Fakty natomiast ujawnialne, czyli te, które strona powinna znać, tj. miała możliwość dostępu do nich, nie są objęte hipotezą tego przepisu. W niniejszej sprawie – w ocenie Sądu Okręgowego – zachodzi brak podstawy wznowienia postępowania. Strona

pozwana w skardze o wznowienie postępowania powołuje się na własne dokumenty (kartotekę wydanego sprzętu) i zeznania świadków, którzy mieliby potwierdzić wydanie tego sprzętu. Okoliczność ta była od samego początku badana przed sądem w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Na okoliczność braku obuwia roboczego powoływał się powód już w pozwie, a pozwany w odpowiedzi na pozew nie odniósł się do tego zarzutu. Na okoliczność tę słuchana była jako świadek I. K., która wskazała, że pracownicy kwitowali odbiór odzieży, a z wyjaśnień powoda wynikało, że nie otrzymał obuwia roboczego, gdyż w chwili podjęcia pracy świadek K. była na urlopie, a sprzęt ochronny i obuwie było w jej zamkniętej szafie. Pozwany na rozprawie w dniu 19 maja 2009 r. został zobowiązany przez Sąd do przedłożenia dowodu wydania powodowi obuwia roboczego i do wezwania tego w żaden sposób się nie ustosunkował.

W konsekwencji – zdaniem Sądu Okręgowego – powoływanie się aktualnie w skardze o wznowienie postępowania na własne dokumenty, to jest kartotekę i zeznania świadków (pracujących na rzecz pozwanych), z których by miało wynikać wydanie powodowi obuwia roboczego dotyczy dowodów, które były w posiadaniu pozwanych i mogły być przez nich ujawnione w toku pierwotnego postępowania. Stronie pozwanej znany był fakt prowadzenia kartotek, co wynika z zeznań świadka I. K., które to kartoteki prowadzone były przez stronę pozwaną. Dokument ten, jak i ewentualne zeznania świadków, powinny być więc powołane w pierwotnym postępowaniu i za niedopuszczalne w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. należy uznać powoływanie się na nie dopiero w skardze o wznowienie postępowania skoro były to dowody, które należy uznać za ujawnialne. Pozwany przy zachowaniu minimalnej staranności powinien sięgnąć do własnych dokumentów na etapie pierwotnego postępowania, zwłaszcza jeśli się weźmie pod uwagę to, że od chwili doręczenia pozwu stronie pozwanej (12 sierpnia 2008 r.) do dnia wyroku sądu drugiej instancji (12 listopada 2009 r.) upłynęło 15 miesięcy.

Powyższe postanowienie Sądu Okręgowego zażaleniem zaskarżyła strona pozwana zarzucając: (-) błędne zastosowanie art. 410 § 1 k.p.c. przez odrzucenie skargi o wznowienie postępowania pomimo istnienia i przywołania przez stronę pozwaną ustawowych przesłanek wznowienia; (-) naruszenie art. 412 § 2 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd oceny merytorycznej (rozpoznania) skargi o

wznowienie na posiedzeniu niejawnym, w sytuacji, gdy zagadnienie badania prawdziwości przytoczonej w skardze podstawy wznowienia postępowania powinno być przedmiotem merytorycznej weryfikacji na rozprawie i może prowadzić do ewentualnego oddalenia skargi, a nie do jej odrzucenia; (-) niezastosowanie art. 403 § 2 k.p.c., pomimo powołania przez pozwanych w skardze o wznowienie postępowania przesłanek wznowienia w postaci dokumentów i zeznań świadków.

W oparciu o powyższe zarzuty żalący się wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu celem wyznaczenia rozprawy oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych solidarnie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że pozwani na etapie prawomocnie zakończonym wyrokiem nie mieli żadnej wiedzy o dowodach powołanych w skardze o wznowienie postępowania. Brak tej wiedzy uniemożliwił pozwanym skuteczne powołanie nowych dowodów na etapie prawomocnie zakończonym. Dowody te mają istotne znaczenie dla sprawy, bowiem przemawiają za brakiem odpowiedzialności pozwanych za szkodę, jakiej doznał powód na skutek wypadku przy pracy.

Ponadto wskazano, że pozwani na etapie postępowania prawomocnie zakończonego mieli miejsce zamieszkania w Polsce, gdzie także siedzibę miało prowadzone przez nich wówczas przedsiębiorstwo. Wypadek, jakiemu uległ powód miał miejsce na terenie Niemiec i był związany ze stałym świadczeniem pracy przez powoda na rzecz kontrahenta zagranicznego pozwanych w oparciu o ramową umowę o dzieło z 1 grudnia 2006 r. zawartą pomiędzy pozwanymi a D & S F. z siedzibą w E. Pozwani byli podporządkowani organizacji wewnątrzzakładowej swojego kontrahenta zagranicznego. Prowadzenie przez skarżących działalności gospodarczej na terenie Niemiec, obowiązujące tam wymogi w zakresie zarówno sporządzania jak i obiegu dokumentów, konieczność ich weryfikacji przez stronę niemiecką w znacznym stopniu determinowała obiektywną możliwość powołania wskazanych dowodów na etapie prawomocnie zakończonym.

Żalący się przyznali, że znany był im fakt prowadzenia kartotek dla poszczególnych pracowników w zakładzie w E. Z przyczyn jednak niezależnych od

zających się dowody powołane w skardze o wznowienie postępowania nie zostały ujawnione na etapie pierwotnego postępowania, ponieważ Spółka D & S F. z siedzibą w E. wskazane dowody udostępniła żalącym się po raz pierwszy w dniu 29 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów. Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 412 § 2 k.p.c., przez dokonanie przez Sąd oceny merytorycznej (rozpoznania) skargi o wznowienie na posiedzeniu niejawnym, w sytuacji, gdy zagadnienie badania prawdziwości przytoczonej w skardze podstawy wznowienia postępowania powinno być przedmiotem merytorycznej weryfikacji na rozprawie i może prowadzić do ewentualnego oddalenia skargi, a nie do jej odrzucenia. W tym zakresie zażalenie powołuje się na stanowisko wyrażone między innymi w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1998 r., I PKN 97/98, OSNP 1999, nr 9, poz. 308, w którym wyrażono pogląd, zgodnie z którym: w zakresie badania podstaw wznowienia na posiedzeniu niejawnym mieści się jedynie stwierdzenie czy skarżący wskazuje podstawę wznowienia i czy odpowiada ona jednej z podanych w Kodeksie postępowania cywilnego przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia, nie zaś, czy podstawa ta rzeczywiście istnieje. Stanowisko to straciło jednak aktualność w związku ze zmianą stanu prawnego dokonaną z dniem 6 lutego 2005 r. ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 13, poz. 98). Przepis art. 410 § 1 k.p.c. stanowił przed tą datą, że sąd bada na posiedzeniu niejawnym, czy skarga jest wniesiona w terminie, czy jest dopuszczalna i czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia; w braku jednego z tych wymagań sąd skargę odrzuci, w przeciwnym razie wyznaczy rozprawę. Natomiast w myśl ówczesnego art. 411 k.p.c., na rozprawie sąd rozstrzygał przede wszystkim o dopuszczalności wznowienia i odrzucał skargę, jeżeli brak było ustawowej podstawy wznowienia albo termin do wniesienia skargi nie został zachowany; sąd mógł jednak po rozważeniu stanu sprawy połączyć badanie dopuszczalności wznowienia z rozpoznaniem sprawy. Z dniem 6 lutego

2005 r. przepis art. 410 § 1 k.p.c. uzyskał następujące brzmienie: "sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie; postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym", natomiast art. 411 k.p.c. został uchylony. Oznacza to, że w aktualnym stanie prawnym ocena, czy wskazana przez skarżącego ustawowa podstawa wznowienia faktycznie występuje może być dokonana również na posiedzeniu niejawnym. W konsekwencji, badając oparcie skargi na ustawowej podstawie wznowienia sąd ogranicza się do zbadania, czy twierdzenia skargi stanowią taką ustawową podstawę, gdyż jeśli wskazana podstawa została sformułowana w sposób odpowiadający ustawie, ale w rzeczywistości nie występuje, skarga podlega odrzuceniu z mocy art. 410 § 1 k.p.c. (tak między innymi w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNC 1968, nr 8-9, poz. 154; z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biuletyn Sądu Najwyższego 2005, nr 9, poz. 14; z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, niepublikowane; z dnia 9 maja 2008 r., II PZ 65/07, OSNP 17-18, poz. 233; z dnia 1 marca 2009 r., II UZ 2/09, LEX nr 527081 oraz w wyroku z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, Lex nr 334985). Odrzucenie skargi o wznowienie postępowania nie może natomiast nastąpić w przypadku gdy podstawa ta istnieje, ale jest merytorycznie nieuzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 303).

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 410 § 1 k.p.c. przez odrzucenie skargi o wznowienie postępowania pomimo istnienia i powołania przez stronę pozwaną ustawowych przesłanek wznowienia. Sąd Okręgowy - w wyniku dokonanego na posiedzeniu niejawnym zbadania istnienia podstaw skargi o wznowienie postępowania - uznał, że wskazane przez skarżących okoliczności i środki dowodowe nie mieszczą się w hipotezie art. 403 § 2 k.p.c., a tym samym, że wskazana podstawa wznowienia nie jest w rzeczywistości ustawową przesłanką określoną w tym przepisie, co uzasadniało odrzucenie skargi z mocy art. 410 § 1 k.p.c. Trafne jest stanowisko Sądu Okręgowego co do oparcia przez skarżących skargi na podstawie wznowienia nieprzewidzianej ustawą. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że:

- co prawda w świetle art. 403 § 2 k.p.c. podstawę wznowienia mogą stanowić okoliczności znane stronie postępowania przed wydaniem wyroku, których istnienia dowodzi ona w skardze o wznowienie postępowania za pomocą środka dowodowego wykrytego po wydaniu tego wyroku, jednakże możliwość powoływania nowych faktów i dowodów jest ograniczona jedynie do tych okoliczności i środków dowodowych, które istniały już w okresie trwania zakończonego postępowania (por. postanowienia z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UZ 41/07, LEX nr 469186 oraz z dnia 22 lipca 2008 r., II UZ 31/08, LEX nr 500223 i orzeczenia tam powołane);
- przez wykrycie nowego środka dowodowego należy rozumieć powzięcie wiedzy o jego istnieniu oraz uzyskanie możliwości skorzystania ze środka dowodowego, o którego istnieniu strona wprowadziła wiedziela, jednak nie mogła się na niego powołać, nie wiedząc, gdzie się znajduje i czy da się odszukać; w konsekwencji niemożność skorzystania w poprzednim postępowaniu ze środka dowodowego nie zachodzi, gdy istniała obiektywna możliwość i potrzeba powołania go w tym postępowaniu (por. postanowienie z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 7 marca 2007 r., II CZ 5/07, LEX nr 278667 oraz z dnia 25 stycznia 2007 r., I UZ 38/06, OSNP 2008 nr 3-4, poz. 51 i przytoczone tam orzecznictwo);
- wykrycie okoliczności faktycznych lub dowodów w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. dotyczy faktów i środków dowodowych, które - poza przesłanką ich nieujawnienia w postępowaniu prawomocnie zakończonym - były dla strony skarżącej wówczas "nieujawnialne", przepis ten obejmuje zatem fakty nieujawnialne albo stronie nieznanne i dla niej niedostępne, natomiast fakty ujawnialne, czyli te, które strona powinna znać, bo miała możliwość dostępu do nich, nie są objęte hipotezą tego przepisu, gdyż "wykrycie" nie odnosi się do okoliczności i dowodów jawnych z materiału poprzedniego postępowania, a tylko niedostrzeżonych przez stronę (por. postanowienie z dnia 29 marca 2007 r., II UZ 3/07, OSNP 2008 nr 11-12, poz. 178 i orzeczenia tam powołane).

Z powyższego wynika, że w płaszczyźnie art. 403 § 2 k.p.c. nie mieści się zarówno środek dowodowy powstały już po wydaniu zaskarżonego orzeczenia jak i istniejący przed jego wydaniem i znany stronie, którego jednak nie powołała w poprzednim postępowaniu, choć istniała taka możliwość i obiektywna potrzeba.

Z twierdzeń strony żalącej wynika, że skarżący na etapie postępowania prawomocnie zakończonego, z przyczyn od nich niezależnych, nie mieli możliwości powołania się na przedstawione w skardze dowody z uwagi na to, że wypadek przy pracy powoda miał miejsce na terenie Niemiec, a obowiązujące tam wymogi w zakresie sporządzania i obiegu dokumentów, konieczność ich weryfikacji przez stronę niemiecką w znacznym stopniu determinowały obiektywną możliwość powołania wskazanych dowodów na etapie prawomocnie zakończonym. Jednocześnie żalący się przyznali, że znany był im fakt prowadzenia kartotek dla poszczególnych pracowników w zakładzie w E. Nieposiadanie przez wnoszących zażalenie wskazanych dokumentów w trakcie prawomocnie zakończonego postępowania nie jest równoznaczne z ich "nieujawnialnością" i niedostępnością jako środka dowodowego w postępowaniu zakończonym zaskarżonym wyrokiem. Z przyjętych w sprawie ustaleń faktycznych oraz z twierdzeń skarżących zwartych w rozpoznawanym zażaleniu, nie wynika, aby nie mogli oni na swoje żądanie uzyskać dokumentacji od niemieckiego kontrahenta, zwłaszcza, że sami podkreślają wysokie standardy prowadzenia przez niego spraw pracowniczych. Jest też oczywiste, że dowody, na które się powołali formułując podstawę wznowienia (kartoteki wydane go sprzętu ochronnego), mogły się znajdować tylko u tego kontrahenta. Istniała zatem obiektywnie możliwość ich uzyskania i powołania się na nie w postępowaniu sądowym. Nieskorzystanie z tych środków wynika więc jedynie z zaniedbania skarżących, szczególnie, że na rozprawie w dniu 19 maja 2009 r. Sąd Okręgowy zobowiązał stronę pozwaną do przedłożenia dowodu wydania powodowi obuwia roboczego, co powinno ją skłonić do inicjatywy w tym zakresie. To samo dotyczy zeznań świadków. W świetle powyższych okoliczności nie można zatem uznać, że były to dowody i fakty, z których strona pozwana nie mogła przy zachowaniu niezbędnej staranności działania skorzystać w poprzednim postępowaniu. Skarga o wznowienie postępowania nie służy korygowaniu błędów popełnionych przez stronę w poprzednim postępowaniu, ale wzruszeniu orzeczeń wydanych w określonych przez przepisy warunkach.

Z tych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.

